

Lausunto Vaalijalan kehysuunnitelmaan 2022 - 2024**Khall 30.08.2021 § 151**

Vaalijalan kuntayhtymä on pyytänyt jäsenkunniltaan lausuntoa Vaalijalan kuntayhtymän kehysuunnitelmasta vuosille 2021 – 2024. Vaalijalan yhtymäkokous on hyväksynyt kehysuunnitelman 16.6.2021.

Lausuntopyynnössä pyydetään vastaamaan kolmeen erilliskysymykseen sekä ottamaan kantaa kehysuunnitelmaan myös muilta osin.

Hyvinvointialueiden käynnistymisen 1.1.2023 johdosta Rautavaaran kunta antaa lausunnon Vaalijalan kehysuunnitelmasta vain koskien vuotta 2022.

Rautavaaran kunnan hallintosäännön mukaan Kunnanhallituksen tehtävänä on mm. valvoa kunnan oikeutta ja käyttää sen puhevaltaa (hallintosääntö 7 §, 9. mom.).

Esityslistan liitteenä lausuntopyyntö 18.6.2021 ja Vaalijalan kuntayhtymän kehysuunnitelma 2022- 2024.

Rautavaaran kunnan lausunto

"Kehysuunnitelmasta ja sote-uudistuksesta

Vaalijalan kehysuunnitelma vuosille 2022 – 2024 on kuntayhtymässä hyväksytty ennen kuin eduskunta 23.6.2021 hyväksyi esityksen hyvinvointialueiden perustamisesta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisen uudistamisesta 1.1.2023 alkaen. Kuntien ja kuntayhtymien vastuulla nykyisin olevat sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävät siirtyvät maakunnallisille hyvinvointialueille, jolloin myös sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien toiminta siirtyy hyvinvointi-alueille. Merkittävä muutos palvelutuotantoon tulee olemaan vammaispalvelu-lain ja kehitysvammalain yhdistäminen erityislaiksi. Tulevan uuden erityislain on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2023 alussa hyvinvointialueiden käynnistyessä.

Kehysuunnitelmassa Vaalijalan neljä päätavoitetta sote-uudistuksessa ovat:

1. Vaalijalan palvelutoiminta pysyy yhtenä kokonaisuutena, johon kuuluvat kaikki kuntoutuspalvelut ja avohuollon palvelut kaikissa maakunnissa.
2. Vaalijala on valtakunnallinen julkinen palveluntuottaja, jonka palveluista suurin osa kohdistuu Keski- ja Itä-Suomen yhteistyöalueelle.
3. Vaalijala on toimintakykyinen ja kehittyvä erityispalvelujen tuottaja, jonka organisaatiomuoto on hyvinvointiyhtymä.
4. Sateenkaaren erityiskoulun ylläpito jatkuu osana Vaalijalan toimintaa.

Kehysuunnitelmassa hyvinvointialueiden aloittamista vuoden 2023 alusta ei ole luonnollisesti laajasti huomioitu, miten kuntayhtymän palvelutuotanto muuttuu eri alueilla, mitä palveluita se tuottaa edelleen ja mitä palveluita Vaalijalan kuntayhtymän esittää siirrettäväksi hyvinvointialueen omaan tuotantoon. Mahdolliset palvelurakenteeseen ja palvelutuotantoon tulevat muutokset sisältyvät eri hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksiin.

Suunnitelmassa palvelutuotanto on kuvattu lähes nykyisen

palvelutuotannon mukaisena. Tulevaisuuden palvelurakenteen tavoitteina Vaalijalalla on vastata vaativimpiin asiakatarpeisiin myös avopalveluissa, siirtää asiakkaiden tilanteen arviointia asiakkaan omaan toimintaympäristöön ja lisätä perhekeskeisen työn osuutta ja varhaista vaikuttamista.

Rautavaaran kunnan mielestä vammaisten henkilöiden palvelutarpeen arviointi ja siihen liittyvät palvelu- ja kuntoutussuunnitelmat tulee ensisijaisesti tehdä hyvinvointialueen omana palveluna. Maakunnallinen arviointi- ja palvelutoiminta voi edellyttää myös maakunnallisia moniammatillisia vammaispalveluiden erityisiä hyvinvointikeskuksia. Moniammatillinen vammaisten hyvinvointikeskus tekee moniammatillisia palvelutarpeen arviointeja, kuntoutus- ja asiakassuunnitelmia sekä konsultoi seudullisia palveluita jalkautuen tarvittaessa asiakkaan toimintaympäristöön.

Kehitysvammaisille ja muille vammaisille henkilöille tarkoitettujen palvelujen järjestämisvastuun keskittäminen hyvinvointialueille mahdollistaa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden sekä erityistason palveluiden integraation. Näin monialaisten palvelujen tarpeessa olevat vammaiset henkilöt saavat palvelunsa yhdestä hyvinvointikeskuksen toimipisteestä. Kun kehitys-vammaisten erityishuollon järjestämisvastuu on samoissa käsissä vammaispalvelulain sekä sosiaali- ja terveydenhuollon yleislakien mukaisten palveluiden järjestämisvastuun kanssa, palvelutarvetta arvioitaessa ja palveluja myönnettäessä voidaan ottaa paremmin huomioon vammaispalvelu-laista ja kehitysvammalaista ilmenevä yleisten sosiaali- ja terveyspalveluiden ensisijaisuuden periaate, joka heijastaa yleisempää sosiaali- ja terveyden-huollon normaalisuusperiaatetta.

Kehyysuunnitelmassa otetaan kantaa erityishuoltopiirien siirtämisestä varoineen ja velkoineen sekä sitoumuksineen hyvinvointialueille. Tämä ei ole yksittäisen kunnan päätettävissä oleva asia. Kunnat eivät myöskään päätä hyvinvointialueiden tehtävistä ja niiden välisestä yhteistyöstä.

Vastaukset erilliskysymyksiin

1. Millaisia valtakunnallisia sosiaali- ja terveyspalveluja Keski- ja Itä-Suomen yhteistyöalueella (nykyinen KYS erva) voitaisiin tulevaisuudessa tuottaa?

Kehyysuunnitelmassa Vaalijalan kuntayhtymä nimeää tulevaisuudessa sen Osaamis- ja tukikeskuksen valtakunnalliseksi palvelujen tuottajaksi. Kokonaisuuteen sisältyy Nenonpellon yksiköt, kuntoutuspalvelut, asumispalvelut sekä tahdosta riippumaton hoito ja kuntoutus. Nenonpellon yksiköissä tuotetaan määräaikaisena kuntoutuksena erityisryhmien psykososiaalista kuntoutusta, autismiosaamista sekä monivammaisten kehitysvammaisten opetusta ja kuntoutusta. Palvelulla tuetaan kodeissa ja avoyksiköissä tehtävää työtä. Sateenkaarten peruskoulun erityisopetus sekä toisen asteen valmentava opetus ovat osa kokonaisuutta. Kuntoutuspalvelut nähdään valtakunnallisena toimintana, jonka laajuuden määrittävät asiakkaiden ja maakuntien tarpeet ja kysyntä.

Sote-järjestämislain 36 §:n 3 momentin 6 kohdan mukaan samaan yhteistyöalueeseen kuuluvien hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksessa on sovittava hyvinvointialueiden työnjaosta, yhteistyöstä ja yhteensovittamisesta sellaisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämisessä ja tuottamisessa, jotka harvoin tarvittavina tai erityisen vaativina edellyttävät toistettavuutta tai laaja-alaista erityisosaamista

riittävän taidon ja osaamisen saavuttamiseksi ja sen ylläpitämiseksi tai merkittäviä investointeja laitteistoihin, välineisiin tai toimitiloihin.

Kehyysuunnitelmassa todetaan, että Vaalijalan kuntayhtymän valtakunnallisten erityispalvelujen tuottamista koskevat sopimukset niiden ulkopuolisten kuntien ja muiden erityishuoltopiirien kuntayhtymien kanssa siirtyvät hyvinvointialueille voimaanpanolain omaisuussuunnitelman perusteella. Hyvinvointialue voi järjestää ja tuottaa palveluja toisen hyvinvointialueen alueella vain, jos se toimii yhteistyössä tai -toiminnassa kyseisen hyvinvointialueen kanssa.

Rautavaaran kunnan mielestä Pohjois-Savon hyvinvointialueella sosiaali- ja terveydenhuolto on suunniteltava ja toteutettava sisällöltään, laajuudeltaan ja laadultaan sellaisena kuin asiakkaiden tarve hyvinvointialueella edellyttää. Palvelut on toteutettava yhdenvertaisesti, yhteen sovitettuina palvelukokonaisuuksina sekä hyvinvointialueen väestön tarpeet huomioon ottaen myös maantieteellisesti lähellä asiakkaita.

Hyvinvointialueiden yhteistoimintana järjestettäviä palveluja voisivat olla kehitysvammapsykiatrisen hoidon, rikosseuraamusten piiriin joutuneiden kehitysvammaisten ja FASD-oireyhtymästä kärsivien lasten sekä erityisen vaikeasti kehitysvammaisten lasten tutkimus ja hoito.

2. Millä tavalla vahvistetaan kuntien peruspalvelujen ja Vaalijalan erityispalvelujen välistä yhteistyötä ja lisätään ennaltaehkäisevien palvelujen käyttöä?

Rautavaaran kunta katsoo, että hyvinvointialueet vastaavat sosiaali- ja terveydenhuollon niin peruspalveluiden kuin erityispalveluiden järjestämistä toiminta-alueellaan. Vaalijalan yhteistyö määrittyy tulevissa sopimuksissa. Ennalta ehkäiseviä palveluista vastaavat myös kunnat. Koulutoimi ja varhaiskasvatus ovat olennainen peruspalvelu myös vammaisille lapsille ja nuorille.

Rautavaaran kunta korostaa sitä, että siirtymävaiheessa hyvinvointialueelle palveluja kehitetään ja sovitetaan yhteen katkeamattomiksi palveluketjuiksi ja kokonaisuuksiksi siten, että asiakkaat eivät jää ilman heille kuuluvia palveluja.

3. Vaalijalan Sateenkaaren kouluun on oppilasjono, joka ylittää koulun kapasiteetin. Mitä Vaalijala voisi tehdä kuntien koulujen tukemiseksi, jotta opetus siellä onnistuisi?

STM:n tekemän selvityksen (STM raportteja ja muistioita 42/2018) mukaan suurin osa erityishuoltopiireistä on siirtämässä kouluja osaksi kuntien perusopetusta. Selvityshenkilöiden ehdotuksena on, että perusopetus järjestetään lähikouluperiaatteella. Lapsen siirtyminen pois kotoa Nenonpellon yksikköön opetuksen järjestämisen vuoksi on pitkävaikutteinen ratkaisu ja edellyttää usein muun muassa vaativien asumispalvelujen, kuljetuspalvelujen ja erilaisten tukipalvelujen järjestämistä, joilla on myös kustannuksia lisäävä vaikutus.

Rautavaaran kunnan mielestä lapsen koulunkäynti tulee turvata ensisijaisesti lähikouluperiaatteella.

Lopuksi yleisenä yhteenvedona vammaisten henkilöiden palvelujen järjestämisestä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamisen yhteydessä Rautavaaran kunta pitää hyvänä sitä, että hyvinvointialueella laajemmalle väestöpohjalle kootut sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut mahdollistavat nykyistä paremmin erilaisten erityispalvelujen, kuten kehitysvammaisten erityishuollon ja vammaispalveluiden, yhdenvertaisen saatavuuden ja kehittämistyön."

Valmistelija: perusturvajohtaja

Kunnanjohtajan päätösehdotus:

Kunnanhallitus päättää

antaa lausuntonaan yllä olevan Vaalijalan kuntayhtymän kehysuunnitelmasta 2022 - 2024.

Päätös:

Hyväksyttiin yksimielisesti.